

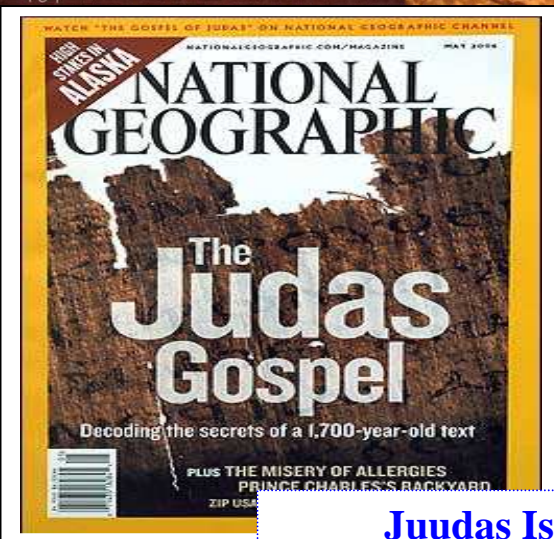
JUUDAS ISKARIOTIN EVANKELIUMI

368
451

368
451

**Juudas Iskariotin evankeliumi
suomeksi internetissä**
<http://personal.inet.fi/business/molari/juudas.pdf>

Suomennos ja johdanto-oppi
Juha Molari 9.4.2006

Juudas Iskariotin evankeliumi(= JIG)¹ on jotain aivan aitoa. Se ei ole kirjailijoiden mielikuvituksen tuote, vaan teos, jonka olemassaolo on tiedetty jo yli 1800 vuotta. Evankeliumi katosi kristikunnalta ja muulta ihmiskunnalta 1700 vuotta sitten. Eräs gnostilainen ryhmä, kainilaiset, kirjoittivat Juudas Iskariotin evankeliumin noin 130–170 jKr. Evankeliumin alkuperäiseksi kieleksi on oletettu kreikkaa. Lyonin piispa Irenaeus mainitsee evankeliumin olemassaolon 180 jKr. Vielä 300-luvullakin evankeliumi tunnetaan, kun Kyprokseen silloinen piispa viittaa siihen.

Juudas Iskariotin evankeliumi oli syntyessään hyvin kiistelty. Vanhan kirkon merkittävimmät piispat kävivät hyökkäykseen sitä vastaan, koska sen koettiin uhkaavan kirkon tahtomaa oppia ja valtarakennelmaa. Juudas Iskariotin evankeliumi on myös itse kriittinen äänensävyiltään: siinä toistuvasti moititaan eräitä ”kristittyjä”, joka toimivat Jeesuksen nimissä. Tämä hämmästyttävä löytö palauttaa näköpiiriimme varhaiset kristityt, jotka eivät olleet suinkaan veistetty yhdestä puusta. Alussa oli jännittävä moninaisuus, joka on onnistuneesti kätkeyty vuosisatojen aikana. Juudaksen vaihtunut rooli petturista uskotuksi opetuslapsiksi on herättänyt paljon julkista keskustelua. Evankeliumissa on myös muita erikoisuuksia. Juudas tuo julki kiinnostuksen tähtitaivasta kohti, jota kristinuskon tämä suuntaus harjoitti valtakirkon vetäytyessä vähemmän matemaattisiin teemoihin. Juudas Iskariotin evankeliumin mukaan Jeesus nauraa pyhille rukouksille, joita opetuslapset harjoittivat. Jeesus-kuva on erikoinen.

Juudas Iskariotin evankeliumi vahvistaa modernin historian tutkimuksen tuloksia eri tavalla ajattelevista antiikin kristityistä. JIG on tuskin ainoa täydentävä näkökulma Jeesuksen herättämään varhaiseen liikehdintään, vaan myös muita uusia dokumentteja on odotettavissa julkisuuteen. Matteuksen ja Luukkaan evankeliumien avulla tutkijat ovat jo toista vuosisataa tienneet myös ns. Q-evankeliumin olemassaolosta. Tuo Q-evankeliumi lienee jopa ensimmäinen evankeliumi ajallisesti. Myös se on entisöity sekä alkukielisesti kreikaksi että käännökseenä suomeksi.²

Ennakoiko Jeesus kuolemaansa?

Yhteistä Q-evankeliumille ja Juudas Iskariotin evankeliumille on Jeesus nasaretilaisen viimeisiin päiviin liittyvä salaperäisyys. Q-evankeliumi ei kerro viimeisistä päivistä ja sen jälkeisistä kokemuksista mitään. JIG kertoo Jeesuksen ja Juudaksen yrittäneen järjestää suunniteltu loppu. Samansuuntaisia kysymyksiä herää toki myös välillisesti kanonisten evankeliumienkin tähden. Vuosituhansien ajan ovat kristityt lukeneet, että Pilatus ihmetteli Jeesuksen pikaista kuolemaa (Mk. 15:44). Hautapaikkakin löytyi nopeasti pääsiäiskiireistä huolimatta. Markuksen evankeliumi kertoo toistuvasti, että Jeesus puhui tulevasta kuolemastaan ja ylösnousemuksesta. Markuksen evankeliumin mukaan kukaan ei tätä tajunnut ennen tapahtumien koittamista. Tuo messiasalaisuudeksi kutsuttu piirre opetuslasten ymmärtämättömyydelle on saanut monia eri tulkintoja: toiset korostavat evankelistan taktisesti ja kirkkopoliittisesti käyvän hyökkäykseen tietyllä tavalla ajattelevaa kristillistä suuntausta vastaan, toiset katsovat evankelistan tähdentävän tällä tavalla vain ylenmääräisesti pitkänperjantain ja pääsiäisen merkittävyyttä. JIG kertoo, että Juudas ymmärsi nuo puheet harkituksi suunnitelmaksi, jossa yksi tehtävä kuului hänelle. JIG pakottaa lukijansa kysymään taas uudestaan, oliko Jeesuksella ennakoivia ajatuksia omasta kohtalostaan ja kuolemastaan.

Kuoleman ennakoimisen pohdinnassa ei ole syytä sivuuttaa Manchesterin yliopistossa ja Oxfordin yliopistossa eksegeetiikan tutkimusta ja opetusta harjoittanutta Christopher M. Tuckettia. Hän on tutkinut Q-evankeliumin puheita ja painottanut siinä yhteydessä, että Q-tradition luonne tulee ymmärtää juutalaisesta traditiosta käsin, profeettallisen, viisauksijallisuuden ja apokalyptiikan aineiston avulla. Tuo aineisto tekisi hänen mukaansa ymmärretyksi, että Jeesus kuvataan Q-evankeliumissa Viisautena torjutuksi profeetaksi ja samanaikaisesti kärsiväksi Ihmisen Pojaksi.³ Hänen mukaansa implisiittinen kristologia oli Jeesuksen opetuksessa Jumalan valtakunnasta. Tucketin on eri mieltä Jeesus-seminaarin kanssa: hänen mukaansa Jeesuksen opetuksessa on voimakas eskatologinen dimensio, mutta Valtakunta ei ole vain futuurinen, vaan se alkaa tapahtua jo Jeesuksen omassa toiminnassa. Tucketin mukaan Jeesus on myös itse liittänyt itseensä Danielin 7:13 odotukset⁴: Ihmisen Pojassa ilmenee ”Jeesuksen omat ideat omasta roolistaan ja ehkä identitee-

¹ Juudas Iskariotin evankeliumista käytän lyhennettä **JIG** (=The Gospel of Judas Iskariot). Numeroviittaukset viittaavat National Geographic Societyn antamaan numerointiin, jakeisiin, teoksen englanninkielisessä käännökseessä. Juudas Iskariotin evankeliumi on saatavana myös pdf-muodossa internetistä: <http://personal.inet.fi/business/molari/juudas.pdf>. Juudas Iskariotin evankeliumista on luettavissa myös wikipedia-ensyklopediasta: http://fi.wikipedia.org/wiki/Juudaksen_evankeliumi

² Juha **Molari**, Q-evankeliumi (2.12.2005). Saatavana www-muodossa: <http://personal.inet.fi/business/molari/qevankeliumi.pdf>

³ CM **Tucket** (1996), Q and the History of Early Christianity. Studies on Q. Edinburgh, Peabody, MA. T & T Clark, Henricksen Publishers.

⁴ Näin mm. DG **Horrell** & CM **Tucket** (2000), Christology, Controversy, and Community: New Testament Essays in Honour of David R. Catchpole. NovTSup 99. Leiden: Brill.

tistään.”⁵ ”Jeesuksen jumalaista pojan asemaa (*sonship*) ei ilmeisesti hän itse pitänyt ainutkertaisena (*as unique*)”.⁶ Josakin mielessä Jeesus näyttää pitävän itseään profeettana, jonka missiot merkitsevät nousevaa vihamielisyyttä ja epäluuloa häntä itseään vastaan. Hän oli myös halukas hyväksymään tämän väkivallan, koska hän oli vakuuttunut, että Jumala puolustaisi häntä. Tuckett päätyy hyvin epäkyyniseen kokonaiskuvaan Jeesuksen omasta missiosta:

*Hänellä lienee ollut jokin ajatus messiaanisuudesta, vaikka näyttäisi siltä, että monet messiaanisuuteen liittyvät aspektit eivät ole todennäköisesti osa ohjelmaa, jonka hän hyväksyi omakseen. Kaikessa tässä hän ilmaisi läheistä suhdetta Jumalaan, hän ilmaisi idean poikuudesta (*sonship*), mutta hän toivoi myös muiden jakavan sen hänen kanssaan.*⁷

Jeesuksen ei ole uskottu voivan ennakoida kuolemaansa. Tämä kysymys on torjuttu usein kriittisen historian tutkimuksen piiristä, mutta toisaalla Tuckettin kaltaiset tunnetut tutkijat ovat alkaneet pohtia Jeesuksen itseymmärrystä juuri odotettavan kärsimyksen näkökulmasta. Juutalaiset traditiot ovat voineet tukea kyseisiä odotuksia. Juudas Iskariotin evankeliumi nostaa kysymyksen, jospa Markuksen evankeliumissa kerrotut Jeesuksen ennakoivat puheet kärsimyksensä ja kuolemastaan eivät ole syntyneet täysin vain evankelista Markuksen toimituksellisen ketteryden avulla?

Asiantuntijalausuntoja

Craig A. Evans on hyvin tunnustettu Uuden testamentin professori Acadian yliopistossa Wolfvillessa Kanadassa. Hän on selvittänyt mm. vanhatestamentillisten ja juutalaisten teemojen käyttöä myöhäisantiikin messiaskuvauksissa. Tällöin hän on painottanut moni-ilmeistä juutalaisuutta ja varhaisen kristillisyyden liittymistä tuohon **moni-ilmeisyyteen**. Tuossa yhteydessä myös suomalaisen tutkijan Antti Laaton tutkimus on ollut hänen tukenaan.⁸

Evans lausui löydetyn Juudas Iskariotin evankeliumin rekonstruktion julkistamistilaisuudessa:

”Juudaksen evankeliumi on Irenaeuksen todistuksen mukaisesti kirjoitettu toisen vuosisadan lopulla. Siten tämä löytö tarjoaa tärkeän näköalan gnostilaisuuskeskusteluun. Tuota gnostilaisuutta varhaiset kristityt johtajat ja ajattelijat vastustivat. Juudaksen evankeliumi on myös säilyttänyt ilmeisesti varhaista spekulatiota apostoli Juudaksen motiiveista kavaltaa mestarinsa. Uuden testamentin evankeliumi ovat yllättävän hiljaiset tästä tärkeästä kysymyksestä. Vaikka gnostilainen kuvaus heijastaa toista vuosisataa, väite Juudaksen toimista Jeesuksen ohjeita noudattaen avaa tutkimuksen arvoisen suunnan tieteelle. Onko tässä toisen vuosisadan kirjoituksessa, täydennettynä ja toimitettuna vastaamaan toisen vuosisadan gnostilaisia ajatuksia, muisto varhaisemmasta traditiosta, jossa muistettiin Juudaksen toimineen Jeesuksen antamien ohjeitten mukaisesti? Tämä ajatus iskee ehkä meihin ja tunnemme sen ehkä kaukaa haetulta, mutta samanaikaisesti se on täytynyt olla sen verran hyväksytty, että Juudaksen evankeliumi on kuitenkin säilyttänyt meille ensimmäisen selityksen siitä, miksi apostoli Juudas teki tekonsa”.

⁵ CM Tuckett (2003: 164), The Son of Man and Daniel 7: Inclusive Aspects of Early Christologies. Teoksessa: O’Mahony, Kieran J. (toim), Christian Origins: Worship, Belief and Society. Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 241. Sheffield: Sheffield Academic Press.

⁶ CM Tuckett 2003: 185.

⁷ CM Tuckett (2000: 222), Q 22:28-30. Sivut 99-116. Teoksessa: Horrell, David G. & Tuckett, Christopher M. (toim), Christology, Controversy, and Community: New Testament. Essays in Honour of David R. Catchpole. NovTSup 99. Leiden: Brill.

⁸ Ks. Craig E. Evans, Messianic Hopes and Messianic Figures in Late Antiquity (saatavana www-muodossa <http://www.christchair.ucalgary.ca/lectures/Evans%20Messianic%20Hopes.pdf>). A. Laato, Josiah and David Redivivus: The Historical Josiah and the Messianic Expectations of Exilic and Postexilic Times (ConBOT 33; Stockholm: Almqvist & Wiksel, 1992). Evans on kirjoittanut ja toimittanut yli 50 teosta. Antiikin kirjallisuuden, tutkimuksen ja kristinuskon välisiä suhteita hän on selvittänyt mm. teoksissaan: Ancient Texts for the New Testament Studies (Hendrickson, 2005), Jesus and the Ossuaries (Baylor University Press, 2003), The Bible Knowledge Background Commentary: Matthew-Luke (Cook Communications Ministries, 2003), ja Noncanonical Writings and New Testament Interpretation (Hendrickson, 1992). Evans laatii myös Matteuksen selitysteosta New Cambridge Bible Commentary –sarjaan. Hän on myös työskentelemässä Kuolleen meren käärojä käsittelevän teoksensa kanssa. Evans on jäsen myös monissa tunnustetuissa toimituskunnissa (the Journal for the Study of the New Testament Supplements; Dead Sea Discoveries; ja Journal for the Study of the Historical Jesus). Evans on toiminut Raamatun tutkimukseen erikoistuvan teologisen aikakauskirjan (the Bulletin for Biblical Research) päätoimittajana. Tohtoritutkintonsa raamattutieteistä hän saavutti Claremont Graduate yliopistosta.

The Chronicle Herald (9.4.2006)⁹ lehden haastattelussa Acadian yliopiston professori Evans kertoo pitäneen itsessään erästä salaisuutta jo viimeiset kahdeksan kuukautta. 1700 vuotta sitten katosi teksti, joka vasta nyt tunnetaan Juudaksen evankeliumin kopiosta. Se on eräs varhainen kristillinen kirjoitus, joka kuvaa Raamatun petollisimman konnan sankariksi. Nyt tämä teksti tulee julkisuuteen. Kanadassa pieni tutkijoiden ryhmä työskenteli projektin kanssa. Evans piti *National Geographic Society*n vaatiman luottamuksen. Julkaisija oli pyytänyt Evansin apua.

Evans myöntää, että kauan aikaa sitten kadonnut JIG on ollut huonosti pidetty raamatullinen salaisuus viime aikoina. Sen olemassaolosta on ollut juoruja jo 30 vuotta, sen historiaa on peittänyt mysteeri ja teoksen ympärille on liittynyt väärin-
nöstä, varkautta ja petosta.

JIG:n uusin historia palautuu 1970 luvulle, kun papyrus koodeksi löydettiin (ryöstettiin) egyptiläisestä hautaluolasta. Julki-
suudessa on esiintynyt useita löytövuosia, useimmiten 1978, 1979 tai 1980. Vuonna 1983 papyrus huutokaupattiin 3 mil-
joonalla dollarilla luvattomilla antiikkimarkkinoilla. Koodeksi turmeltui kuudentoista vuoden ajan Yhdysvalloissa tallelo-
kerossa, kunnes sveitsiläinen Maecenas säätiö sai sen vuonna 2000. Säätiö aloitti yhteistyön National Geographic Societyn
kanssa papyruksen entisöimiseksi, alkuperän selvittämiseksi ja analysoimiseksi. Papyrus palautetaan Egyptiin, kun en-
tisöiminen on saatu valmiiksi.

Koodeksin yli 60 sivua on yli 1000 pikkupalasessa. Nämä palaset on täytynyt yhdistää toisiinsa uudestaan. Entisöimistyö
paljasti neljä dokumenttia, joista yksi oli JIG. Tämä evankeliumi on tunnettu varhaisten kirkkoisien viittauksista. Nämä
kirkkoisat moittivat sellaisia kuvailuja, joiden mukaan Juudas olisi tärkein opetuslapsi.

National Geographic nimitti kolme oppinutta kääntämään dokumentin koptin kielestä. Projektiin tuli myös neljä neuvon-
antajaa, joista yksi oli professori Evans Acadia yliopistosta. Evans on toiminut aiemmin myös Trinity Western Universi-
tyssa uskonnon tutkimuksen johtajana, opettanut ja vierailut useissa yliopistoissa. Evansin mukaan Matteuksen, Markuk-
sen, Luukkaan ja Johanneksen evankeliumit ovat historiallisesti luotettavampia kuvauksia Jeesuksen elämästä ja kuole-
masta kuin Juudas Iskariotin evankeliumi. JIG paljastaa enemmän varhaisen kristillisen uskon erilaisuudesta kuin paljas-
taisi ristiinnaulitsemisen niin sanotun totuuden. ”*Juudas on toisen vuosisadan gnostilainen teksti*”, Evans luonnehti löyde-
tyn JIG:n eetosta *The Chronicle Herald* -lehden haastattelussa 9.4.2006: ”*Jotkut saattavat jopa väittää, että Jeesus ohjasi
itse näytelmän omasta kuolemastaan, mutta kukaan uskottava tutkijat ei tulkitseisi tällä tavalla*”. Evans kertoo olevansa
iloinen osallisuudestaan huomattavaan projektiin.

Amy-Jill Levine Vanderbiltn teologisen tiedekunnan Uuden testamentin eksegetiikan professori. Hän on erityisen
tunnettu feministisistä uusista näkökulmista, kun arvioidaan uskonnon historiaa. Levinen tutkimukset käsittelevät toisen
temppelein kauden juutalaisuutta ja naisen asemaa antiikin yhteiskunnissa. Hän kuuluu myös tunnettujen julkaisusarjojen
toimituskuntaan (esim. *the Journal of Biblical Literature* ja *the Catholic Biblical Quarterly*). Amy-Jill väitteli tohtoriksi
Duken yliopistosta. Koodeksin julkistamistilaisuudessa Amy-Jill Levine antoi lausunnon, jossa hän korosti, ettei JIG ole
vain eräs lukuisten ei-kanonisten evankeliumien, tekojen ja kirjeiden joukossa, vaan se myös osoittaa, että kanoninen
aineisto ei asettanut pakottavia esteitä Jeesuksen varhaisille seuraajille.

*”Nämä henkilöt, jotka muotoilivat ja kopioivat kyseisen tekstin, asettaa haasteen perinteiselle kuvauksel-
le Juudaksesta pettäjänä. Evankeliumissa esitetään myös ankarampi seksuaalietiikka kuin kanoniset
evankeliumit tekevät. Evankeliumi tarjoaa vaihtoehdoisen teologian sekä perinteiselle esiortodoksiselle
kirkolle että synagogalle. Tällä tavalla menetellessään evankeliumi kertoo paljon toisen vuosisadan us-
kosta ja käytännöstä, mutta erittäin vähän – jos lainkaan – Nasaretin miehestä itsestään.”*

Herb Krosney¹⁰ kertoo Juudaksen evankeliumin merkittävydestä:

*”Minä ajattelen, että Juudaksen evankeliumi – kadonnut evankeliumi – avaa jonkin verran enemmän toi-
sen ja kolmannen vuosisadan historiaa. Me emme tiedä kovinkaan paljon tuosta varhaisesta kristinus-
kosta. Varhainen kristinuskosta oli hyvin moni-ilmeinen like. Repeytyminen irti juutalaisuudesta oli vasta
tapautumassa. Siinä ilmeni jäänteitä juutalaisesta messianisuudesta. Me näemme tämän jossakin laajuu-
-*

⁹ Kelly Shiers, *Acadia prof in on open secret. Gospel of Judas has axe to grind and it grinds it, says Evans*. *The Chronicle Herald* 9.4.2006

¹⁰ Herb Krosney on elokuvaohjaaja, tuottaja ja kirjailija. Teoksensa *Kadonnut evankeliumi (The Lost Gospel)* tähden on häntä käytetty asiantunti-
jana mediassa, kun on arvioitu Juudas Iskariotin evankeliumin taustatekijöitä.

desa Juudaksen evankeliumissa – me näemme koko mahdollisen alkuhistorian kääriytyvän taas auki. Emme ole olleet kykenevät käsittämään sitä aiemmin, koska toisesta ja kolmannesta vuosisadasta on jäljelle jäänyt vain huomattava hämäryys vuosimme saakka.”

Irenaeus¹¹ mainitsee Juudaksen evankeliumin noin vuonna 180 jKr., kun hän kuvailee hyvin tyyliä erästä gnostilaista ryhmää teoksensa *Adversus haereses* (Harhaoppeja vastaan) ensimmäisen kirjan viimeisen luvun alussa.¹² Evankeliumi on siis kirjoitettu ennen Irenaeuksen mainittua vuotta.

Kainilaisten opit

1. Toiset julistavat että Kain periytyy ylhäisestä Voimasta, ja tunnustavat, että Eesau, komorolaiset, sodomilaiset ja kaikki sellaiset henkilöt ovat sukua heille. Tähän kertomukseen he lisäävät, että Luoja on heitä ahdistanut, vaikka kukaan heistä ole kärsinyt mitään vammaa. Sofialle (viisaus) oli tapana voittaa se, mikä kuului hänelle heiltä. He julistavat, että Juudas kavaltaja oli läpeensä vihkiytynyt näihin asioihin, ja että hän yksin, tiesi totuuden jota muut eivät tienneet. Hän valmisti pettämisen mysteerin. Hänen kauttaan kaikki asiat maassa ja taivaassa oli siten järjestetty hämmennykseen. Hän laati tämän kaltaisen kuvitteellisen kertomuksen, joka tunnetaan tittelillä Juudaksen evankeliumi.

2. Minä olen myös tehnyt kokoelman heidän kirjoituksistaan, joissa he puolustavat Hysteran tekojen palvontaa. Lisäksi he kutsuvat tätä Hysteraa taivaan ja maan luojaksi. He myös kokevat, kuten myös Karpokraatit, että mies ei voi pelastua, kunnes hän on kokenut nämä kaikki kokemukset. Eräs enkeli, he väittävät, palvelee heitä heidän jokaisessa synnillisessä ja iljettävissä teoissaan, ja yllyttää heitä uskaliaasti hävyttömyyteen ja saastaan. Mikä tahansa lienee toiminnan luonto, he julistavat, että he tekevät sen enkelin nimessä. He sanovat: ”Oi sinä enkeli, minä teen sinun tekosi; Oi sinä voima, minä saatan valmiiksi sinun toimesi!” Ja he kokevat, että tämä on ”täysi tietämys”, ilman pelkoa syöksyvät sellaisiin tekoihin, jotka eivät ole laillisia edes mainita.

3. Se oli selvästi välttämätöntä todistaa, että heidän näkemykset ja säännöt osoittavat heistä, jotka ovat Valentinuksen koulusta peräisin, kun ovat sellaisia äitejä, isiä ja esi-isiä, ja myös toteuttavat heidän oppejaan. Toivon, että mahdollisesti joku heistä, katuisi ja palaisi ainoan Luojan luo, maailmankaikkeuden luojan ja Jumalan, sekä saisi pelastuksen, [- -] mutta todennäköisesti he vakaumuksissaan kuvittelevat saavansa jonkin suuremman tietämyksen ja ylväämmät mysteerit. [- -]

Mikä on sitten puolestaan ollut Irenaeuksen lähde, on kiistanalainen. Jotkut katsovat, että Irenaeuksen tieto palautuisi Justinus Martyyriin, jolloin alkuperäinen JIG olisi syntynyt noin 140 jKr., tai jopa 120 jKr. Tuskin gnostilaiset ajatukset syntyivät tyhjästä 100-luvun aikana, vaan jo Uutta testamenttia lukiessa voi olettaa kirjoittajien käyneen keskustelua tai väittelyä sellaisten uskonnollisten suuntausten kanssa, jotka lienevät 100-luvun gnostilaisuuden isiä. Irenaeuksen kuvaus osoittautuu leimaavuudessaan ylilyönniksi, sillä *Adversus haereses* kuvaa uskonnollisen ryhmän elämää ”synnilliseksi ja iljettäväksi teoissaan”, mutta vastaavalla tavalla myös JIG 38 (ym.) luonnehtii valtavirran uskonnollisuutta synnilliseksi. Juudas Iskariot sai uuden mahdollisuuden nyt 2006 jKr., kun teksti löydettiin. Sopiiko pluralistiseen kirkkoon valtaopista etäännytynyt harrastuneisuus tällä hetkellä paremmin kuin Irenaeuksen aikana? Gnostilaiset riitit eivät liene toki vieläkään siveille ja totunnaisille katseillemme haluttavia.

Evankeliumin uusin historia

Löydetty koodeksi on koptinkielinen, mutta sen uskotaan olevan käännös alkuperäisestä kreikkankielisestä evankeliumista. Eräs tutkimuksellinen ongelma on kuitenkin mahdollinen muuttuminen 100-luvun kreikkalaisesta evankeliumista 300-luvun koptinkieliseen evankeliumiin. Onko tuona aikana evankeliumi kasvanut? Tämä koodeksi löydettiin jo 1970 luvulla. On mahdollista, että koodeksi olisi ollut haudattu hautaluolaan Kararrassa, joka on Niilin itäpuolella. Jotkut

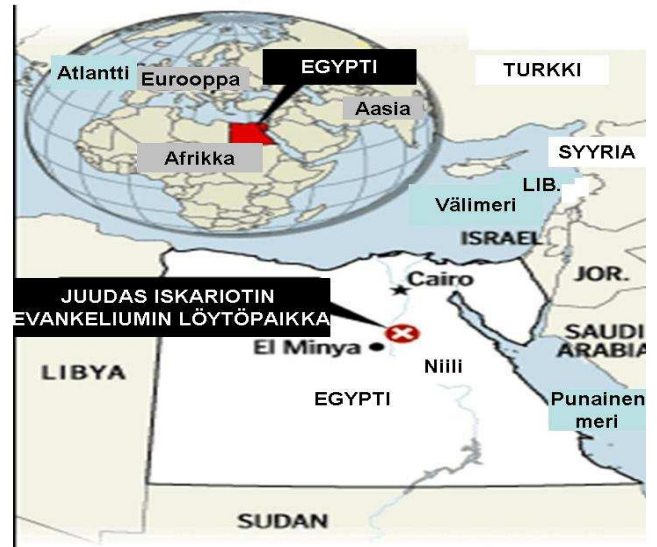
¹¹ Ks. Irenaeuksesta esim. New Advent katolinen ensyklopedia (<http://www.newadvent.org/cathen/08130b.htm>) Irenaeuksen kääntymisvuodesta kristinuskoon ei ole varmuutta. Hän on kuitenkin varmuudella kuunnellut piispa Polykarpostä (k. 155 jKr.) Marcus Aureliuksen kaudella hän oli Lyonissa pappina. Lähes kaikki kirjoituksensa hän kohdisti jollakin tavoin gnostilaisuuden vastustamiseen..

¹² Ks. teos *Adversus haereses* kokonaisuudessaan: <http://www.newadvent.org/fathers/0103.htm>. Juudaksen evankeliumi on mainittu kohdassa Adv.haer I.31.1 (<http://www.newadvent.org/fathers/0103131.htm>).

maalaiset löysivät sen ja möivät välittäjälle Kairossa. Myös Ylä-Egyptissä sijaitseva Megaga (nykyinen Behnasa) on esiintynyt oletettuna löytöpaikkana. Mario Jean Robertyltä on peräisin väite, että evankeliumin löytöpaikka olisi Muhazafat Al/El Minya Keski-Egyptissä.

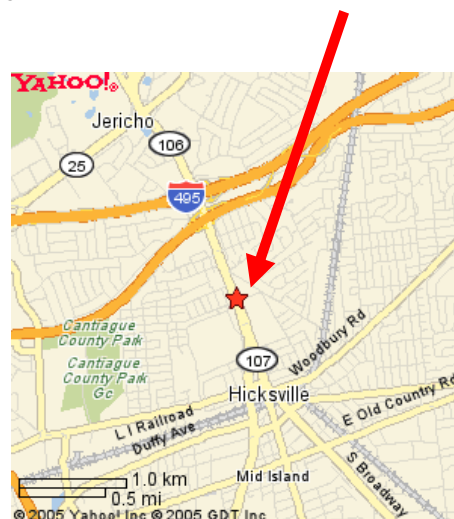
Muhazafat Al/El Minya

Egyptiläinen jalokivikauppias Hanna sai kivilaatikon. Hanna etsiskeli mahdollisia ostajia. Ilmeisesti hän otaksui papyruskoodeksin suuren arvon, koska hän vaati 3 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria siitä.

Geneven kreikkalainen diileri Nikolas Koutoulakis lähetti tyttöystävänsä Mian tutkimaan tilannetta. Mia päätti tehdä yksityisen kaupan Hannan kanssa, mutta epäonnistui. Salakavala kreikkalainen varasti Hannan kotoa kaikki käsikirjoi-tukset ja vei ne Geneveen, jossa hänelle tarjottiin 3 miljoonaa dollaria.

Koodeksi siirtyi Egyptistä Eurooppaan, josta vuonna kolmella miljoonalla dollarilla vuonna 1983 Yhdysvaltoihin. Papyrusista säilytettiin New Yorkissa (Long Island) Citibankin (**255 N Broadway**, Hicksville, NY 11801) turvalokerossa 16 vuotta.

Väitetään, että 1980-luvun lopulla tunnettu raamattututkija James M Robinsonin neuvotteli välittäjän kanssa papyruksesta. Vuonna 1990 kreikkalainen Hanna yritti myydä uudemman kerran koodeksin, nyt norjalaiselle Martin Schoyenille. Myynti epäonnistui. Vuonna 1991 Robinson oli jälleen neuvotteluissa välittäjän kanssa. Pettymyksekseen hän ei saanut tehtyä kauppooja. Vuonna 2000 Yalen yliopisto ilmoitti, ettei halua ostaa papyrusta.

Zürichiläinen antiikin keräilijä Frieda Nussberger-Tchacos osti koodeksin syyskuussa 2000. Tästä keräilijästä periytyy kyseisen koodeksin nimitys **Dimaratos Tchacos**. Koodeksi sisälsi JIG:n lisäksi myös erään Jaakobin nimissä kulkevan tekstin (Jaakobin ensimmäinen apokalypsi), Pietarin kirjeen Filippukselle ja tekstifragmentin, jota on kutsuttu Allogeneksen ("Muukalainen") kirjaksi. Internetin välityksellä voi tutustua myös näihin kirjoituksiin.

Keräilijä yritti myydä koodeksia, muttei onnistunut tavoitteissaan. Bruce Ferrini kävi keskusteluja, muttei ostanut, koska ei pitänyt sitä aitona. Ferrinin mukaan myynnin ongelmat syntyivät papyruksen epäselvän alkuperän tähden: jotkut väittivät sen olevan peräisin jopa vuodelta 1947, mutta monia erilaisia tarinoita liikkui. Tämän jälkeen syyskuussa 2001 hän kääntyi sveitsiläisen **Maecenas säätiön** puoleen, jotta papyrus koodeksi entisöitäisiin ja käännettäisiin. Käännöstyö alkoi vuonna 2002. Sveitsiläinen Rodolphe Kasser tuli vuonna 2004 johtamaan koptilaisen tekstin kääntämistä.¹³ Florence Darbre vastasi koodeksin entisöimisestä. Augsburgin yliopistosta Gregor Wurst avusti koptin kielen käännöksessä.

Maecenas säätiön presidentti Mario Roberty epäilee, että Vatikaanilla voi olla kopio Juudas Iskariotin evankeliumista.¹⁴ Kirkko oli päättänyt poliittisista syistä lukea Raamattuun vain Luukkaan, Markuksen, Matteuksen ja Johanneksen evankeliumit, mutta muut evankeliumit tuomittiin. Robertyn mukaan olisi hyvin loogista, että katolinen kirkko piti kuitenkin kopiot kielletyistä evankeliumeista. Roberty syyttää Vatikaanin politiikkaa, jossa arkiston olemassaoloa ei kommentoida. Roberty toivookin, että joskus tulisi julki myös uusi kopio Juudas Iskariotin evankeliumista, koska säätiön omistama on vain noin 65–70 prosenttia alkuperäisestä. Robertyn mukaan Juudas Iskariotin evankeliumi jäi kätköön pitkäksi aikaa Frieda Tchakovksen oston jälkeenkin, koska Frieda ei tiennyt evankeliumia osaksi koodeksia. Säätiön presidentti painottaa JIG:n tuomaa uutta näkökulmaa kirkon politiikkaan, kun vanha kirkko määritteli oppiaan ja kaanoniaan.

Maecenas säätiö teki vuonna 2005 sopimuksen National Geographic Societyn kanssa. Väitetyksi sopimushinnaksi on huhuttu miljoonaa Yhdysvaltain dollaria. National Geographic Society antoi viisi pientä näytettä JIG:sta Arizonan yliopistolle, jotta yliopisto ajoittaa papyruksen radiohiilimenetelmän avulla.¹⁵ Sama laboratorio oli ajoittanut myös Kuolleen meren käärot. Laboratorion tulosten mukaan käytetty papyrus ajoittuu vuosille 220–340 jKr. Ajoituksesta ovat raportoineet Tim Jull ja Greg Hodgins.

13 Tällä hetkellä 79 vuotta vanha arvostettu Geneven yliopiston professori Kasser on ollut myös tuottelias tutkija. Vuodelta 2003 on hänen toimittamansa Papyrus Michigan 3520 Und 6868(A) : Ecclesiastes, Erster Johannesbrief Und Zweiter Petrusbrief Im Fayumischen Dialekt; vuodelta 1999 projektityö muiden tutkijoiden kanssa: Mission suisse d'archeologie copte de l'Universite de Geneve, EK 8184; vuodelta 1997 N Bossonin kanssa Worterverzeichnis Zu Gawdat Gabras Ausgabe Des Psalters Im Mesokemischen (Oxyrhynchitischen/mittelagyptischen) Dialekt Des Koptischen (Mudil-Kodex); vuonna 1983 hän osallistui kaivausraportin tuottamiseen Survey Archeologique Des Kellia (Basse-Egypte) : Rapport De La Campagne 1981. Vuodelta 1994 on hänen juhkakirjansa, jossa on myös hänen artikkeleitaan koptinkielestä: Coptology: Past, Present, and Future Studies in Honour of Rodolphe Kasser (kirjoittajina Rodolphe Kasser, Martin Krause, Sren Giversen, Peter Nagel).

¹⁴ Ks. Henk Schuttenin tekemä haastattelu: <http://ds009.xs4all.nl/artnews/parooltrans6-7.htm>.

¹⁵ Ks. itse menetelmästä esim. http://www.csc.fi/arctinet/kivikaus/m7/7_4_2.htm ja <http://www.qnet.fi/mpeltonen/ajoitukset5.htm>. Radiohiiliajoitus on arkeologian tärkein ajoitusväline. Sen kehittäjä oli sittemmin myös nobelisti W. F. Libby. Ilmakehän yläosissa muodostuu kosmisen säteilyn pommituksessa radioaktiivista hiilen isotooppia (C14). Tämä isotooppi käyttäytyy kemiallisesti tavallisen hiilen isotoopin tavoin. Periaatteessa näytteen ikä saadaan tavallisen ja radioaktiivisen isotoopin suhteen perusteella määrättyksi aritmeettisella laskutoimituksella. Radiohiiltä on kuitenkin muodostunut erilaisia määriä eri aikoina. Radiohiiliajoitus on kalibroitava. On käynyt ilmi, että Egyptin historiallisen kronologian perusteella tunnettuja hautalöytöjä ajoitettaessa, että radiohiiliajoitus antoi iän liian nuoreksi. Radiohiilen muodostumisnopeudet vaihtelivat. Maapallolle saapuvan kosmisen säteilyn määrä on vaihdellut ja radiohiiltä on muodostunut eri määriä eri aikoina. Kalibroinnissa on käytetty apuna Yhdysvaltain länsirannikon vuoristossa kasvavissa vihnemäntyjä, joiden vuosilustojen iän avulla oli kalibrointi mahdollinen.

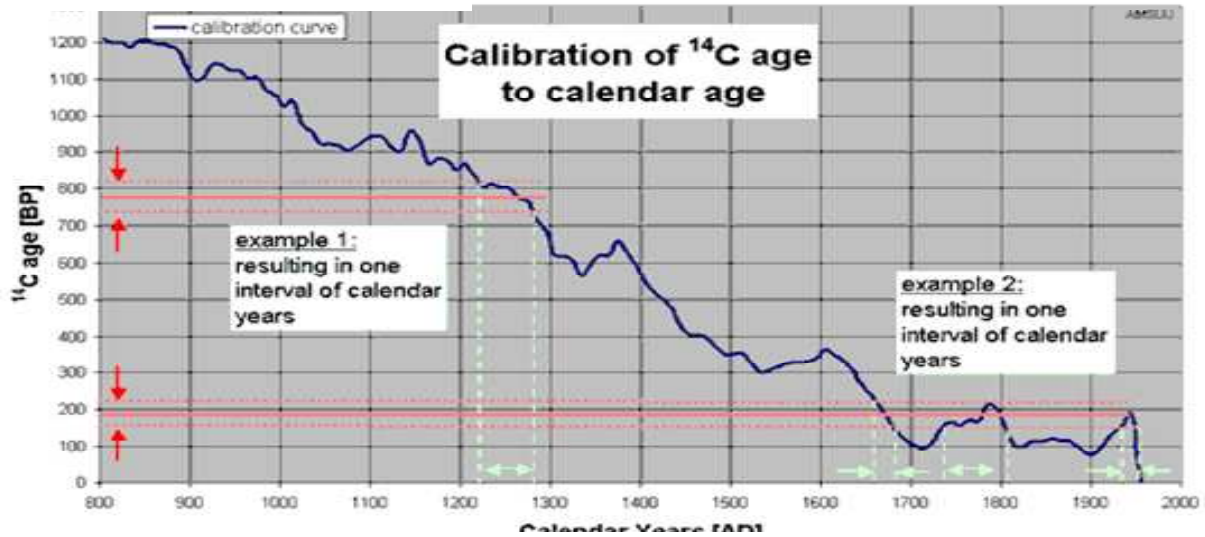
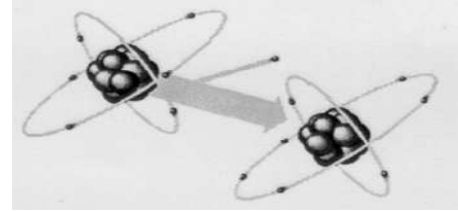
RADIOCARBON AND DATING

M. D. Kamen and S. Ruben — 1940

W. F. Libby, J. Arnold — 1950

Dating organic materials

Münsterin yliopiston koptin kielen professori Stephen Emmel analysoi Juudas Iskariotin evankeliumin ja totesi paleografisessa analyysissään kirjoitustyylin muistuttavan erittäin paljon Nag Hammadin koodexissa tavattua, vaikka teksti ei ole identtistä¹⁶. Kirjoitustyylin suuren samankaltaisuuden perusteella Emmel arvioi JIG:n syntyneen 300-luvun lopulta vuoteen 400 jKr. McCrone Associates, on yritys, joka on erikoistunut analysoimaan mustetta. Yrityksen havaintojen perusteella muste sisälsi ainesosasia, jotka tunnetaan kolmannen ja neljännen vuosisadan musteesta toisaalla. *Codex Tchacos* tunnettu käsikirjoitus on määrää luovuttaa Kairossa toimivaan koptilaiseen museoon.

¹⁶ Paleografisen tutkimuksen menetelmistä, ks. M [Brown](#) (1990), *A Guide to Western Historical Scripts: From Antiquity to 1600*. London: British Library; EM [Thompson](#) (1912), *An Introduction to Greek and Latin Palaeography*. Oxford: Clarendon. Paleografiasta myös: <http://medievalwriting.50megs.com/scripts/history2.htm> Ks. näytteitä eri aikakausien kirjoitusasusta: <http://www.fordham.edu/halsall/byzantium/paleog.html> ja <http://www.fordham.edu/halsall/byz/paleolinks.html>

Juudas Iskariotin evankeliumi Suomennos

Suomennos perustuu Rudolphe Kasserin, Marvin Meyerin ja Gregor Wurstin käännökseen¹⁷ ja koptinkieliseen tekstieditioon.

ALKU

Ilmoituksen salainen selostus¹⁸, jonka Jeesus puhui keskustelussa Juudas Iskariotin kanssa kolme päivää ennen kuin hän juhli pääsiäistä.

JEEСУKSEN MAANPÄÄLLINEN TEHTÄVÄ

Kun Jeesus ilmestyi maan päälle, hän teki ihmeitä ja suuria ihmetekoja ihmiskunnan pelastukseksi. Vaikka jotkut [kulkivat] oikeamielisyyden tiellä, muut kulkivat rikkomuksissa. Kaksitoista opetuslasta kutsuttiin. Hän alkoi puhua heille maailman tuonpuoleiset mysteerit ja mitä tapahtuisi lopussa. Usein hän ei ilmestynyt opetuslapsilleen itsenään, vaan hänet havaittiin heidän keskuudessaan lapsena.

KOHTAUS 1: Jeesuksen dialogi opetuslastensa kanssa: Kiitosrukous

Eräänä päivänä hän oli opetuslastensa kanssa Juudeassa. Ja hän tapasi heidät kokoontuneena yhteen ja istumassa hartaassa seremoniassa. Kun hän [lähestyi] opetuslapsiaan, yhteen kokoontuneita ja istuen esittämässä kiitosrukousta leivästä, [hän] nauroi. Opetuslapset sanoivat [hänelle], ”Mestari, miksi sinä naurat kiitosrukoukselle? Me olemme tehneet sen, mikä on oikein”. Hän vastasi ja sanoi heille, ”Minä en naura teille. <Te> ette tee tätä oman tahtonne tähden, vaan koska sen avulla teidän jumalanne kiitetään. He sanoivat, ”Mestari, sinä olet [...] meidän jumalamme poika.” Jeesus sanoi heille, ”Miten te tunnette minut? Todella [minä] sanon teille: ihmisten sukupolvi, joka on teidän kanssanne, ei tunne minua”.

OPETUSLAPSET VIHASTUVAT

Kun hänen opetuslapsensa kuulivat tämän, he alkoivat vihastua ja raivostua ja alkoivat pilkata häntä sydämissään. Kun Jeesus havaitsi heidän [ymmärryksensä] puutteen, [hän sanoi] heille, ”Miksi tämä mielenkuuhu on johtanut teitä vihaan? Teidän jumalanne, joka on teidän kanssanne ja [...] **[35]** on yllyttänyt teidät vihaan teidän sielu[ssanne]. Joka teistä on [kyllin vahva] ihmisten keskuudessa ilmaiskoon täydellisen ihmisen ja seisokoon kasvojeni edessä”. He kaikki sanoivat, ”Me olemme väkeviä.” Mutta heidän henkensä ei uskaltanut seistä [hänen] edessään, paitsi Juudas Iskariotin. Hän saattoi seisoa hänen edessään, mutta ei kyennyt katsoa häntä silmiin. Ja hän käänsi kasvot pois. Juudas [sanoi] hänelle, ”Minä tiedän, kuka sinä olet ja mistä sinä olet tullut. Sinä olet Barbelon¹⁹ kuolemattomasta valtakunnasta. Ja minä en ole arvoinen lausuakseni häntä, joka lähetti sinut.”

¹⁷ *The Gospel of Judas*. Edited by Rodolphe Kasser, Marvin Meyer, and Gregor Wurst with Additional Commentary by Bart D. Ehrman. Washington, D.C.: National Geographic Society, 2006. *The Gospel of Judas*. Coptic text established by Rodolphe Kasser and Gregor Wurst. The National Geographic Society, April 2006. JIG ei ole selvärakenteista kieltä, joten en ole kirjoittanut suomennosta niin paljon yleiskieliseksi, ettei lukija havaitsisi tekstissä itsessään olevaa epäselvyyttä. Koptin sanojen merkitykseen voi tutustua sanakirjasta: <http://www.metalog.org/files/crum.html>

¹⁸ ⲛⲁⲗⲟⲓⲛⲉⲛⲁⲓ ⲛⲁⲓⲛⲁⲓⲛⲁⲓ. Näiden ensimmäisten sanojen painoarvoa ei voisi liikaa painottaa.

¹⁹ Barbelon oli kaitselmusta hoitava neitseellinen feminiininen jumaluus.

Tunnetaan myös Nag Hammadin tekstilöytöjen yhteydessä ns. Egyptiläisevankeliumista, ks. http://www.meta-religion.com/World_Religions/Christianity/Other_Books/Nag_Hammadi/gospel_of_egypt.htm Kyseisessä evankeliumissa on myös muita sanastollisia yhteyksiä Dimaratos Tchacos –koodeksin teksteihin. Ks. myös Hieronymoksen kirje 75:3 (<http://www.newadvent.org/fathers/3001075.htm>) jonka mukaan tämän ”heresian” kasvua kuvasi Irenaeus, ”apostolisen ajan mies, Papiaksen oppilas, joka oli evankelista Johanneksen kuulija”. Ks. myös Ingvild Sælid Gilhus, *Sexuality and Knowledge. The Relationship between Carnality and Salvation in the Apocryphon of John*; saatavana www.muodossa: http://www.helsinki.fi/collegium/events/Sexuality%20and%20knowledge_Gilhus.pdf Johanneksen apokryfin mukaan Isä ja hänen ajatuksensa/Barbelon loivat Pojan/Kristuksen. Barbelon nimen merkitys on epäselvä, mutta nimen on epäilty periytyvän heprealaisesta ilmaisusta ”Herran tytär”. Nag Hammadin Codex II Johanneksen apokryfiin kutsuu Barbelonia ”kaiken kohduksi”. Hän on myös ”isä-äiti” (metropator). Ks. myös

JEESUS PUHUU JUUDAKSELLE YKSITYISESTI

Tietäen, että Juudas oli ajattelemassa jotakin mikä oli ylistettävää, Jeesus sanoi hänelle, "Astu eroon muista ja minä kerron sinulle valtakunnan salaisuudet. Sinun on mahdollista saavuttaa se, mutta sinä tulet murheelliseksi suuresta tehtävästä. **[36]** Joku muu asettuu paikallesi, jotta kaksitoista [opetuslasta] voisivat tulla jälleen täyttymykseen heidän jumalansa kanssa." Juudas sanoi hänelle, "Milloin sinä kerrot minulle nämä asiat, ja [milloin] valon suuri päivä sarastaa tälle sukupolvelle?" Mutta kun hän sanoi tämän, Jeesus jätti hänet.

KOHTAUS 2: Jeesus ilmestyy opetuslapsille uudestaan

Seuraavana aamuna, tämän tapahduttua, Jeesus [ilmestyi] hänen opetuslapsilleen jälleen. He sanoivat hänelle, "Mestari, mihin sinä menit ja mitä sinä teit, kun sinä jätit meidät?" Jeesus sanoi heille, "Minä menin toisen suuren ja pyhän sukupolven luo". Hänen opetuslapsensa sanoivat hänelle, "Herra, mikä on se suuri sukupolvi, joka on suurempi ja pyhempi kuin me, jotka emme ole nyt näissä valtakunnissa?" Kun Jeesus kuuli tämän, hän nauro i ja sanoi heille, "Miksi te ajattelette sydämissänne voimakkaasta ja pyhästä sukupolvesta? **[37]** Todella [minä] sanon teille, ei yksikään tä[stä] aioni[sta] syntynyt näe tuota [sukupolvea]. Ja tähtien enkelten isäntä ei hallitse tuota sukupolvea, ei kuolevaisista henkilöistä kukaan voi liittyä siihen, koska tämä sukupolvi ei tule [...], joka on tullut [...]. Kansan sukupolvi [teidän] keskuudessanne on ihmisten sukupolvesta [...] voima, jota [...] toiset voimat [...] [jolla] te hallitsette."

Kun [hänen] opetuslapsensa kuulivat tämän, kukin heistä harmistui hengessä. He eivät voineet sanoa sanakaan. Toisena päivänä Jeesus meni ylös [heidän] luokseen. He sanoivat [hänelle], "Mestari, me olemme nähneet sinut [näyssä], sillä meillä on ollut suuria yöllisiä [unia ...]." [Hän sanoi], "Miksi on [teillä...kun] <te> olette menneet piiloon?" **[38]**

OPETUSLAPSET NÄKEVÄT TEMPELIT JA KESKUSTELEVAT SIITÄ

He [sanoivat, "Me olemme nähneet] erään suuren [talon, jossa on laaja] alttari [ja] kaksitoista miestä – he ovat pappeja, me sanoisimme – ja eräs nimi. Ja kansanjoukko odotti alttarin luona, [kunnes] papit [...] ja saivat] uhrit. [Mutta] me odotimme." [Jeesus sanoi], "Millaisia ovat [papit]?" He [sanoivat, Jotkut...] kaksi viikkoa; [jotkut] uhraavat omat lapsensa, toiset vaimonsa, ylistyksessä [ja] nöyryydessä toistensa kanssa; jotkut makaavat miesten kanssa; jotkut sekaantuvat [teurastukseen]; jotkut tekevät syntien paljouden ja laittomuuden tekoja. Ja miehet, jotka seisovat alttarin [edessä], vetoavat teidän [nimeenne], **[39]** ja teidän epätäydellisiin kaikkiin tekoihinne. Uhrit on tuotu saattamaan valmiiksi [...]. Sen jälkeen kun he sanoivat tämän, he olivat vaiti, sillä he murehtivat.

JEESYS ANTAA TEMPELINÄYSTÄ ALLEGORISEN TULKINNAN

Jeesus sanoi heille, "Miksi te murehditte?" Todella minä sanon teille, kaikki papit, jotka seisovat alttarin edessä, vetoavat minun nimeeni. Taas minä sanon teille, minun nimeni on kirjoitettu tähtien sukupolvien [...] päälle ihmisten sukupolvien kautta. [Ja he] kylvävät hedelmättömiä puita, minun nimessäni, häpeällisellä tavalla." Jeesus sanoi heille, "Nuo, jotka te olette nähneet, saavat uhreja alttarin luona – nämä ovat ne, joita te olette. Tämä on jumala, jota te palvelette. Ja te olette nuo kaksitoista miestä, jotka te olette nähneet. Karja, jonka te olette nähneet tuoduksi uhrattavaksi, ovat monet ihmiset, jotka te johdatte eksyksiin **[40]** tämän alttarin edessä. [...] seisoo ja käyttää minun nimeäni sillä tavalla, ja hurskaiden sukupolvet jäävät kuuliaisiksi hänelle. Hänen jälkeensä toiset ovat siellä [haurauden harjoituksista], ja toiset ovat siellä lasten tappamisista, ja toiset ovat niistä,

jotka makaavat miesten kanssa, ja niistä jotka pidättäytyvät, ja loput saastuneesta, laittomasta ja erheellisestä kansasta, ja heistä, jotka sanovat, 'Me olemme enkelten kaltaisia'. He ovat ne tähdet, jotka tuovat kaiken tähän lopputulokseen. Ihmisten sukupolville on sanottu, 'Katso, Jumala on saanut sinun uhrisi papin käsistä' - se on, erehdyksen virasta.²⁰ Mutta se on Herra, kaikkeuden Herra, joka käskee, 'Viimeisenä päivänä'²¹ heidät pistetään häpeään." [41]

Jeesus sanoi [heille], "Lopettakaa uh[raaminen...] jota te olette [...] alttarilla, sillä he ovat yli teidän tähtienne ja teidän enkeltenne ja ovat jo päässeet heidän lopputulokseensa siellä. Niin antakaa heidän olla [kietoutuen ansaan] edessänne. Ja antakaa heidän mennä [- noin 15 riviä puuttuu -]

sukupolvet [...]. Leipuri ei voi ruokkia koko luomakuntaa [42] [taivaan] alla. Ja [...] heille [...] ja [...] meille ja [...].

Jeesus sanoi heille, "Lopettakaa kamppailu kanssani. Kullakin teistä on oma tähtenne ja joka[inen] [- noin 17 riviä puuttuu -]

[43] [...]ssa joka on tullut [...]ilmaantua] tämän aionin puuta [...] varten ajalla [...] mutta hän on tullut kastelemaan Jumalan paratiisin, ja [sukupolvi] joka kestää, koska [hän] ei saastuta tämän sukupolven [elämäntavalla], vaan [...] koko iäisyyttä varten."

JUUDAS KYSYY JEESUKSELTA TÄSTÄ SUKUPOLVESTA JA IHMISSUKUPOLVISTA

Juudas sanoi [hänelle, "Rabbi], millaisia hedelmiä tämä sukupolvi tuottaa?" Jeesus sanoi, "Sielut kaikista ihmissukupolvista kuolevat. Kun nämä ihmiset kuitenkin ovat käyttäneet loppuun valtakunnan ajan ja henki jättää heidät, heidän ruumiit kuolevat, mutta heidän sielunsa jäävät eloon ja heidät otetaan ylös." Juudas sanoi, "Ja mitä tehdään ihmissukupolvien lopulle?" Jeesus sanoi, "On mahdotonta [44] kylvää siementä [kalliolle] ja kerätä sadoksi sen hedelmä. [Tämä] on siis se tie [...] saastunut] sukupolvi [...] ja turmeltunut Sofia²² [...] käsi, joka on luonut kuolevaiset ihmiset, niin että heidän sielunsa menee ylös ikuisiin valtakuntiin. [Todella] minä sanon teille, [...] enkeli [...] voima on mahdollista nähdä, että [...] nuo, joille [...] pyhät sukupolvet [...]" Sanottuaan tämän Jeesus lähti.

KOHTAUS 3: *Juudas selostaa näyn ja Jeesus vastaa*

Juudas sanoi, "Mestari, kuten sinä olet kuunnellut kaikkia heitä, kuuntele nyt myös minua. Sillä minä olen nähnyt suuren näyn."

Kun Jeesus kuuli tämän, hän nauroi ja sanoi hänelle, "Sinä kolmastoista henki, miksi sinä yrität niin kovasti? Mutta puhu ja minä siedän sinua." Juudas sanoi hänelle, "Näyssä, jonka minä näin itsestäni, ikään kuin kaksitoista opetuslasta oli kivittämässä minua ja [45] vainosivat [minua vakavasti]. Ja minä myös tulin paikkaan, jossa [...] sinun jälkeesi. Minä näin [erään talon...]. Ja minun silmäni

²⁰ Pappisviran suorittamien toimien vääryys on poikkeuksellisen voimakkaasti esillä. Piirre poikkeaa yllättävästi Irenaeuksen antamasta mielikuvasta, jonka mukaan JIG tulisi edustaa häpeällisyyttä. Kuvailu muistuttaa essealaisten tekstejä temppeleipapistoa vastaan. Myös apostolisilla isillä on lauseita, joissa mm. lasten tappamiset tuomitaan. Ilmiöhän ei ollut poikkeuksellinen kreikkalaisessa ja roomalaisessa kulttuurissa, mutta juutalais-kristillinen traditio on suhtautunut perinteisesti tuomitsevasti.

²¹ "Viimeisinä päivinä" on hyvin tunnettu ilmaus myös Kuolleen meren käärojen voimakkaasti lopun aikaan suuntautuneissa pesharim-teksteissä (1QpHab 9:6; 4Q162 2 1; 4Q163 23 ii 10; cf. CD 4:44; 6:11; 1QSa 1:1). Viimeisen päivän odotukseen liitetään odotus, että Jumala rakentaa uuden rakennuksen/talon (4Q174 3:2). Myös Juudas Iskariotin evankeliumissa esiintyy tekninen termi "viimeiset päivät", mutta myös spekulatiota uudesta rakennuksesta (ks. JIG 45-46). Nämä eivät toki esiinny välittömästi samassa lauseessa. Rakennus vaikuttaa Juudaksen evankeliumissa enemmän kosmiselta kuin konkreettiselta.

²² Sofia on keskeinen hahmo Nag Hammadin teksteissä (testeistä ks. <http://www.webcom.com/~gnosis/naghamm/nhl.html>). DM Parrott on kääntänyt Nag Hammadin tekstin Jeesuksen Kristuksen Viisaus (Sophia) (<http://www.webcom.com/~gnosis/naghamm/sjc.html>). Viisautta (Sofia) kutsutaan Universumin äidiksi. Ks. myös Pistis Sophia: <http://www.earlychristianwritings.com/pistis.html>

eivät voineet [käsittää] sen kokoa. Merkittävät ihmiset piirittivät sitä. Ja tässä talossa <oli> vehreä kattoa ja talon keskellä oli [kansa – kaksi riviä puuttuu -]

sanoen, 'Mestari, ota minut mukaan tämän kansan kanssa.'" [Jeesus] vastasi ja sanoi, "Juudas, sinun tähtesi on johtanut sinut eksyksiin." Hän jatkoi, "Ei kukaan kuolevaisesta syntynyt ole arvokas astumaan siihen taloon, jonka sinä olet nähnyt, sillä se paikka on varattu pyhälle. Ei aurinko eikä kuu hallitse siellä, eikä päivä, vaan pyhä asuu siellä aina, ikuisessa valtakunnassa pyhien enkeleiden kanssa. Katso, minä olen selittänyt sinulle valtakunnan salaisuudet [46] ja minä olen opettanut sinua tähtien erehdykset. Ja [...] lähetän sen [...] kahteentoista aioniin."²³

JUUDAS KYSYI HÄNEN OMASTA KOHTALOSTAAN

Juudas sanoi, "Mestari, voisiko olla minun siemen hallitsijoiden valvonnan alaisuudessa?". Jeesus vastasi ja sanoi hänelle, "Tule, että minä [- kaksi riviä puuttuu-],

mutta että sinä tulet surulliseksi muiden sukupolvien tähden – ja sinä tulet hallitsemaan heitä. Viimeisinä päivinä he kiroavat sinun noususi [47] pyhään [sukupolveen]."

JEEBUS OPETTAA JUUDAS KOSMOLOGIASTA: HENKI JA ITSESTÄÄN SYNTYNYT

Jeesus sanoi, "[Tule], että minä opettaisin sinulle [salaisuudet], joita yksikään ihminen ei ole koskaan nähnyt. On suuri ja rajaton valtakunta, jonka laajuutta ei mitkään enkelten sukupolvi ole nähnyt. [Jossa] on suuri näkymätön [Henki], jota ei enkelten silmä ole koskaan nähnyt, ei sydänten ajatus ole koskaan käsittänyt, eikä sitä ole koskaan kutsuttu millään nimellä.

"Ja kirkas pilvi ilmestyi sinne. Hän sanoi, "Tulkoon enkeli minun palvelijaksi." "Mahtava enkeli, valaistu jumalallinen Itsestään-Syntynyt, nousi näkyviin pilvestä. Hänen vuoksensa neljä muuta enkeliä tuli toisesta pilvestä ja he alkoivat palvelijaksi enkeli Itsestään-Syntyneelle. Itsestään-Syntynyt sanoi [48] 'Tulkoon [...] ja se tuli [...]. Ja hän [loi] ensimmäisen valaisun hänen yläpuolelleen. Hän sanoi, 'Tulkoon enkelit palvelemaan [häntä]. Ja lukemattomat saapuivat. Hän sanoi, '[Tulkoon] valaistu aioni'. Ja hän saapui. Hän loi toisen valaisun yläpuolelleen ja enkelten lukemattoman määrän toimittamaan palvelusta. Tämä on, miten hän loi loput valaistut aionit. Hän teki heidät hallitsemaan heitä. Ja hän loi heitä varten lukemattoman määrän enkeleitä avustamaan.

ADAMAS JA TAIVAAN VALOT

"Adamas oli ensimmäisessä valaisevassa pilvessä, jota ei mikään enkeli ole koskaan nähnyt kenenkään niiden parissa, joita kutsuttiin 'Jumalaksi'. Hän [49] [...] että [...] kuva [...] ja [tämän] enkelin kaltaisuuden mukaan. Hän valmisti Setin turmeltumattoman [sukupolven] ilmentymään [...] kaksitoista [...] kaksikymmentäneljä [...]. Hän valmisti seitsemänkymmentä kaksi taivaan valoa ilmestymään turmeltumattomassa sukupolvessa, Hengen tahdon mukaan. Itse seitsemänkymmentäkaksi taivaan valoa valmisti kolmesataakuusikymmentä taivaan valoa ilmestymään turmeltumattomassa sukupolvessa, Hengen tahdon mukaan, jotta heidän lukumääränsä olisi viisi kutakin varten. Kaksitoista aionia kahdestatoista taivaan valosta asetti heidän isänsä, kuusi taivasta kullekin aionille, sel-

²³ Vrt. Kuolleen meren kääroihin, esim. 4Q521, jossa kuvataan, miten taivas ja maa tottelevat messiasta. Ks. keskustelua: É. Puech, *Une apocalypse messianique* (4Q521), *RevQ* 15 (1992) 475–522. Teemalla on selvä yhteys myös Q-evankeliumissa (Mt 11:5 = Lk 7:22; Q-evankeliumista, ks. J. Molari, *Q-evankeliumi* (2005), saatavana www-muodossa: <http://personal.inet.fi/business/molari/quivankeliumi.pdf>) kerrottuun Jeesuksen vastaukseen Johannekselle; ks. M. Becker, *4Q521 und die Gesalbten*, *RevQ* 18 (1997), 73–96

laiseksi, että kuusikymmentäkaksi taivasta on kuuttakymmentäkahta taivaan valoa varten. Ja kutakin **[50]** [niitä varten viisi] taivaankantta, [koko] kolmeasataakuuttakymmentä [taivaankantta varten...]. Heille oli annettu valta ja [suuri] [lukematon] enkelten sotajoukko kunniaksi ja palvonnaksi, [ja sen jälkeen myös] neitsyt henget, kaikkien aionien ja taivaitten ja taivaankansien kunniaksi ja [palvonnaksi].

KOSMOS, KAOS JA MANALA

“Isä ja seitsemänkymmentäkaksi taivaan valoa kutsuvat noiden kuolemattomien suurta joukkoa kosmokseksi – se on kadotukseksi. Taivaan valot ovat Itsestään-Syntyneen ja hänen seitsemänkymmenen kahden aioninsa kanssa. Hänessä ilmestyi ensimmäinen ihminen turmeltumattomissa voimissa. Ja aioni ilmestyi hänen sukupolvensa kanssa. Aionia, jossa oli tiedon pilvi ja enkeli, kutsutaan nimellä **[51]** Ei. [...] aioni [...] tämän jälkeen [...] sanoi, ‘Hallitkoon kaksitoista enkeliä kaaosta ja [manalaa].’ Ja katso, pilvestä ilmestyi eräs [enkeli], jonka kasvot sädehtivät tulesta ja jonka ulkonäkö tahraantui verestä. Hänen nimensä oli Nebro, joka merkitsee ‘kapinoitsijaa’; muut kutsuvat häntä nimellä Jaldabaoth²⁴. Eräs toinenkin enkeli, Saklas, tuli pilvestä. Niin Nebro loi seitsemän enkeliä niin kuin Saklaksen palvelijoiksi. Ja nämä valmistivat kaksitoista enkeliä taivaissa, kunkin saadessa osan taivaissa.

HALLITSIJAT JA ENKELIT

“Kaksitoista hallitsijaa puhui kahdentoista enkelin kanssa: ‘Olkoon kukin teistä **[52]** [...] ja heidät [...] sukupolvi [- yksi rivi puuttuu -] enkelit’:

Ensimmäinen on [S]et, jota kutsutaan Kristukseksi.

[Toinen] on Harmathoth, joka on [...].

[Kolmas] on Galila.

Neljäs on Jobel.²⁵

Viides [on] Adonaios.

Nämä viisi hallitsevat manalaa, ennen kaikkea kaaosta.

IHMISKUNNAN LUOMINEN

“Silloin Saklas sanoi hänen enkeleilleen, ‘Luokaamme ihminen kaltaiseksi ja kuvaksi’. Hän muovasi Adamin ja tämän vaimon Eevan, joka kutsutaan pilvessä nimellä Zoe²⁶. Tällä nimellä kaikki sukupolvet etsivät ihmistä. Kaikki sukupolvet kutsuvat naista näillä nimillä. Nyt Sakla ei **[53]** käs[kenyt...] paitsi [...] suku[polvet...] tämä [...]. Ja [hallitsija] sanoi Adamille, ‘Sinä elät pitkään lastesi kanssa.’”

JUUDAS KYSYI ADAMIN JA IHMISKUNNAN KOHTALOSTA

Juudas sanoi Jeesukselle, “[Miten] kauan aikaa ihminen elää?” Jeesus sanoi, “Miksi sinä ihmettelet tätä, että Adam sukupolvineen on elänyt elämänsä tuokion pitkään ikään hallitsijana paikassa, jossa hän sai valtakuntansa?”

Juudas sanoi Jeesukselle, “Kuoleeko ihmishenki?” Jeesus sanoi, “Tämän vuoksi Jumala määräsi Mikaelin antaa ihmisten henget heille lainaksi, jotta he toimittaisivat palveluksen, mutta Mahtava määräsi Gabrielin lahjoittaa henget suurelle sukupolvelle ilman hallitsijaa – se on, hengen ja sielun. Siksi sielujen [loput] **[54]** [-yksi rivi puuttuu-]

²⁴ Origenes tuntee nimen: Contra Celsum, VI, xxxi. Jewish Encyclopedia: ”Kaaoksen poika”;

<http://www.jewishencyclopedia.com/view.jsp?artid=83&letter=O> . Liittyy myös orfilaisuuteen. New Advent, katolinen ensyklopedia; <http://www.newadvent.org/cathen/06592a.htm> Ensyklopediat samaistavat usein demiurgiin.

²⁵ Ilmaisu tunnetaan mm. Nag Hammadin teksteihin kuuluvasta Egyptiläisten evankeliumista (<http://www.webcom.com/gnosis/naghamm/gosegypt.html>).

²⁶ Zoe (elämä), Pistis Sophian tytär. Ks. Hypostasis of the Archons (Nag Hammadin teksti: http://www.sullivan-county.com/nf0/nov_2000/archons.htm)

JEESUS KESKUSTELEE JUUDAKSEN JA MUIDEN KANSSA HEIKKOJEN TUHOSTA
 “[...] valo [—kaksi riviä puuttuu—]

ympärillä [...] olkoon [...] henki, [joka on] sinussa, asuu tässä [lihassa] enkelten sukupolvien keskuudessa. Mutta Jumala antoi tiedon Adamille ja niille, jotka olivat hänen kanssaan, jotta kaaoksen ja manalan kuninkaat eivät hallitsisi heitä.” Juudas sanoi Jeesukselle, ”Mitä nuo sukupolvet tekevät?” Jeesus sanoi, ”Todella sanon minä sinulle, kaikkia niitä varten tähdet tuottavat aineet täydellistymiseksi. Kun Saklas täyttää elämän tuokion siirtäkseen häntä varten, heidän ensimmäinen tähtensä ilmestyy sukupolville. Ja he täydentävät sen, minkä he sanoivat heidän tehtäväkseen. Silloin he harjoittavat haureutta minun nimessäni ja surmaavat lapsensa **[55]** ja he [...] [noin kuusi ja puoli riviä puuttuu-]

minun nimeni ja hän [...] teidän tähtenne [kolmen]toista aionin yli. Tämän jälkeen Jeesus [nauroi]. [Juudas sanoi], ”Mestari, [miksi sinä naurat meille]?” [Jeesus] vastasi [ja sanoi], ”Minä en naura [sinulle] vaan tähtien erehdykselle, koska nämä kuusi tähteä kuljeskelevat näiden viiden taistelijan kanssa ja he kaikki tuhoutuvat luotuineen.”

JEESUS PUHUU KASTETUISTA JA JUUDAKSEN KAVALLUKSESTA

Juudas sanoi Jeesukselle, ”Katso, mitä tulevat tekemään nuo, jotka on kastettu sinun nimessäsi?” Jeesus sanoi, ”Todella minä sanon [sinulle], tämä kaste **[56]** [...] minun nimeni [- noin 9 riviä puuttuu -]

minulle. Todella [minä] sanon sinulle, Juudas, [nuo, jotka] uhraavat Saklakselle [...] Jumala [- kolme riviä puuttuu-]

kaikki mikä on pahaa.

”Mutta sinä nouset kaikkien heidän yläpuolelleen. Sinun tähtesi uhrataan mies, joka pukee minut. Jo sinun sarvesi on noussut ylös, sinun vihasi on leppynyt, sinun tähtesi on osoittanut kirkkauden, ja sinun sydämesi on [...]. **[57]**

”Todella [...] sinun viimeinen [...] tulee [- noin kaksi ja puoli riviä puuttuu-] surra [noin kaksi riviä puuttuu-]

hallitsija, kunnes hän on tuhottu. Ja silloin Adamin suuren sukupolven kuva korotetaan, taivaan, maan ja enkelten yläpuolelle, tuo sukupolvi, joka on ikuisesta valtakunnasta, on olemassa. Katso, sinulle on kerrottu kaikki. Nosta silmäsi ja katso pilveen ja valoon siinä ja tähtiin sen ympärillä. Tähti, joka johtaa tien, on sinun tähtesi.”

Juudas nosti silmänsä ja näki valoisan pilven. Ja hän astui siihen. Nuo, jotka seisoivat maan päällä, kuulivat äänen tulevan pilvestä, sanoivat, **[58]** [...] suuri sukupolvi [...]... kuva [...] [- noin viisi riviä puuttuu-].

PÄÄTÖS: JUUDAS KAVALTAA JEESUKSEN

[...] Heidän ylipappinsa napsivat, koska [hän] oli mennyt vierashuoneeseen rukoillakseen. Mutta jotkut kirjanoppineet katseli häntä siellä tarkkaavaisesti voidakseen vangita hänet rukouksen aikana, sillä he pelkäsivät kansaa, koska kaikki pitivät häntä profeettana. He tulivat Juudaksen luo ja sanoivat hänelle, ”Mitä sinä teet täällä? Sinä olet Jeesuksen opetuslapsi.” Juudas vastasi heille niin kuin he toivoivat. Ja hän sai jonkin verran rahaa ja antoi hänet heidän käsiinsä.

JUUDAKSEN EVANKELIUMI

Lehdistökeskustelu

The **Guardian** lehdessä (7.4.2006) Julian Borger ja Stephen Bates uutisoivat evankeliumin löydön sanoilla: ”Juudas, tämä on mikä todella tapahtui”. Kirjoittajien mukaan Juudas Iskariotin näkökulma tarinaan on julkaistu vasta nyt. Juudas oli Kristuksen uskollisin opetuslapsi, joka oli päässyt osalliseksi mystisestä tietämyksestä. Kirjoittajien mukaan tutkijat ovat päätyneet käsitykseen, että Jeesus valitsi Juudaksen voidakseen saavuttaa kohtalonsa vapautumalla ruumiillisuudestaan. Lehti luonnehtii perinteisten kirkkojen reaktioita varovaisiksi. Vaikka evankeliumi olisi aito, se on kuitenkin toisen vuosisadan lahkoon tuotos. Oxfordin yliopiston professori Geza Vermeksen (tunnettu judaistikko) mukaan ”lisää tuskin mitään tietämykseemme siitä, mitä tapahtui 150 vuotta ennen kyseisen evankeliumin kirjoittamista”. Lehdessä haastateltu anglikaanisen kirkon piispa John Pritchard sanoi: ”En ajattele evankeliumin muuttavan mitään kristillisen uskon totuudesta.”

ABC Online (7.4.2006) esitti otsikon: ”Juudaksen evankeliumi antaa uuden näkemyksen Jeesuksen kavaltajasta”. Artikkelin viittaa professori Barth Ehrmanniin, joka luonnehtii evankeliumin Juudasta: ”Hän on hyvä kaveri tässä kuvauksessa. - Hän on ainut opetuslapsi, joka ymmärtää Jeesusta”.

The Los Angeles Times (7.4.2006) otsikoi ”Juudas ei ole pettäjä kauan aikaa kadonneessa evankeliumissa”. Thomas H. Maugh II:n artikkelin mukaan dokumentti on peräisin noin vuodelta 300 jKr. Sanomalehdessä huomataan myös, ettei Juudaksen evankeliumissa ole mainintoja ristiinnaulitsemisesta tai ylösnousemuksesta.

The Boston Globe (7.4.2006) väittää ”Uusi Juudas ilmaantuu löydetyistä evankeliumista”. Charles A. Radinin artikkelin mukaan tarina eroaa merkittävästi totutusta. Juudas hurskaasti seuraa Jeesuksen tahtoa kääntyessään roomalaisten puoleen teloituksen järjestämisessä. The Boston Globe vertaa evankeliumin entisöimisen ja pelastamisen ihmeellistä tarinaa Hollywood salaisuuksiin.

CTV (6.4.2006) kuunteli myös James M. Robinson käsityksiä. Tämän käsityksen mukaan teksti ei palaudu Juudakseen eikä paljasta mitään uutta itse Juudaksesta. Robinson on Claremontin (California) yliopiston emeritusprofessori. Hän on myös osallistunut Nag Hammadin tekstien julkaisemiseen. National Geographic oli CTV:n mukaan vastauksessaan Robinsonille vähän hapan. National Geographic oli luonnehtinut tilannetta ironiseksi Robinsonin kannalta, joka oli yrittänyt epäonnekkaasti jo vuosien ajan saada koodeksia itselleen.

The Independent (7.4.2006) otsikoi juhlavasti: Kristinuskon historia: Evankeliumi Juudaksen mukaan”. Paul Vallely ja Andrew Buncombe kysyy, onko tämä seisminen järjestys kirkolle.

Inquirer (9.4.2006) arvioi jo otsikossa maltillisesti: ”Juudaksen evankeliumi ei heiluta kristinuskoa”. Artikkelin kirjoittaja, professori Randolph C. Flores työskentelee tällä hetkellä Roomassa paavillisessa yliopistossa. Professori vertaa syntynyttä kohua taloudellisesti onnistuneeseen Da Vinci Koodin markkinointiin. Flores viittaa Irenaeuksen lisäksi myös Salamuksen Epifaniukseen (310–403 jKr), joka luonnehti kainilaisia. Professorin mukaan Juudaksen kertomuksen myönteinen puoli on, jos se herättää ajattelemaan uudestaan hyvän ja pahan ongelmaa maailmassa. Professori katsoo, että toinen mahdollisuus houkutteli, minkä tähden Juudas sai uuden evankeliumin. Hän vertaa löydetyin evankeliumin eetosta dominikaani saarnaajan St. Vincent Ferrerin (1350–1419) puheeseen vuodelta 1391. Ferrer kuvaili, kuinka Juudas tahtoi olla lähellä Jeesusta saadakseen anteeksi petos ja myyminen.

FLORIDA TODAY (9.4.2006) pisti jo otsikkoon sitaatin: ”Juudaksen evankeliumi”. Lehden mukaan ei ole aihetta seismisiin siirtoihin kristinuskossa, vaan syventyä paremmin uskoon. Lehti muistuttaa, että juuri palmusunnuntaina alla ja kristittyjen pyhän viikon alussa julkaistaan uutinen, jossa Jeesuksen viimeiset vaiheet kuvataan poikkeavasti.

CHICAGO TRIBUNE (9.4.2006) kertoo, että itse paavi Benedict XVI ilmaisi äskettäin kantansa puolustaakseen perinteistä tulkintaa Juudas Iskariotista. Juudas oli petturi.

Israelilainen **YNETNEWS** (7.4.2006) (<http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3237458,00.html>) väittää, että Juudaksen evankeliumi kerjää kysymyksiä. Ray Nananian artikkeli kysyy, kuka pelaa Jumalaa Valkoisessa talossa? Nananian kertoo kokeneensa kristittynä, että poliittisen petturin rooli on todellisuutta. Varapresidenttiä Dick Cheney voisi luonnehtia poliittiseksi Juudakseksi. Lewish ”Scooter” Libbyn toimet muistuttavat kirjoittajan mukaan petosta.

Intialaisen **Hindustan Times** -lehden (9.4.2006) pääotsikon mukaan Juudaksen evankeliumin on ”vain eräs toinen apokryfinen evankeliumi”. Amit Newton muistuttaa George Santayanan (1863–1952) viisaudesta, että uskonnon asiat eivät pitäisi olla koskaan väittelyn asioita. Kirjoittaja viittaa tohtori Robert Pinto, joka määrittelee löydetyn evankeliumin parhaimmillaan vain erääksi apokryfiseksi evankeliumiksi. Hindustan -lehdessä (8.4.2006) muistutetaan kuitenkin islamin perinteistä käsitystä: imaami Jalaluddin al-Suyuti (syntyi 1445) ajatteli Juudaksen kohdanneen kuoleman ristillä, kun Jeesus ”nousi pois” (Koraani kpl 158).

Interfaxin (7.4.2006) haastattelussa Moskovan teologisen akatemian professori toteaa yksiselitteisesti, että ”Juudaksen evankeliumi ei muuta kanonista näkemystä Kristuksen elämästä”. Diakoni, professori Andrey Kurajevin mukaan Juudas hirttäytyi Jeesuksen ristinkuoleman päivänä eikä Juudaksen evankeliumi ollut vielä olemassa. Kurajevin mukaan evankeliumi palautuu kolmannelle tai neljännelle vuosisadalle gnostilaisiin lahkoihin. ”Kaikenlaiset pseudo-kristilliset okkultistiset lahkot kukoistivat tuona aikana erityisesti Egyptissä. Esimerkiksi orfilainen lahko (kreikan kielestä ”käärme”) palvoi käärmettä, joka kiusasi Adamia ja Eevaa Eedenissä, kun taas kainilaiset saivat nimensä Kainista.